

Covenant & Conversation

BASED ON THE TEACHINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

BEREISHIT

Bir Yaşam Kitabı

- Rabi Sacks'ın burada özeti verilen yazısına [web sitemizden](#) ulaşabilirsiniz.

Bereşit dünyadaki herhangi bir kitabın en ünlü, en görkemli ve en etkili açılış cümleleriyle başlar:

"Tanrı gökleri ve yeryüzünü yaratmaya başladığında, yeryüzü boş ve ıssızdı... Tanrı 'Işık olsun' dedi. Ve ışık oldu." (Bereşit 1:1-3).

Burada ilginç olan nokta, en sevilen Yahudi açıklama otoritesi olan Raşi'nin Humaş (Tora'nın Beş Kitabı) üzerindeki derinlemesine açıklamalarına başlama şeklidir. Raşi, Tora'nın neden, Bene Yisrael'e verilen ilk mitsva olan "Bu ay sizin için ayların ilki olacak" (Şemot 12:2) pasuğuyla başlamadığını sorar.

Fakat bu biraz gariptir. Acaba Tora gerçekten de evrenin yaratılışını ve atalarımızın yaşamına dair anlatılan her şeyi atlamalı mıydı? Bene Yisrael'in ve Mısır'da köle olarak geçirdikleri dönemin tam tarihini bilmeden, onların bir ulus haline gelmek ve bir anavatana erişmek üzere çöl boyunca yaptıkları yolculuk esnasındaki mücadelelerini nasıl anlayabilirdik? Ve Avraam ve Sara ile çocuklarının hikâyeleri olmadan, Yaakov ve oğullarından inşa edilmiş olan bu ulusu nasıl kavrayabilirdik? Benzer şekilde, o anlatımları da, daha öncesinde neler olup bittiğinden, Tanrı'nın, önce Adam ve Hava, sonra Kayın, ardından Tufan nesli ve Babil Kulesi'ni inşa edenler nedeniyle tekrar tekrar yaşadığı hayal kırıklıklarından haberdar olmaksızın nasıl anlayabilirdik?

Bereşit kitabını oluşturan elli perek ve Şemot kitabının başı, Tanah kökenli inancın temelidir. Bunlar, Yahudiliğin felsefi temelini sağlarlar. Öyleyse Raşi, Tora'nın tüm bunları dışarıda bırakması gerektiği önermesinde bulunurken ne demek istemiştir?

Raşi'nin amacı, derin ve esaslı bir noktaya dikkatimizi çekmektir ve bizim sık sık unuttuğumuz bir noktadır bu. Bir kitabı anlamak için, o kitabın hangi kategoriye ait olduğunu bilmeye ihtiyacımız vardır. Bir tarih kitabı mıdır, yoksa efsane midir, hiciv midir, kurgu mudur, kurgusal olmayan bir kitap mıdır? Bunun ötesinde: Hangi soruyu cevaplamaktadır? Bir tarih kitabı "Ne oldu?" sorusuna cevap verir. Bir kozmoloji kitabı – ister bilimsel, isterse de mitsel olsun – "Nasıl oldu?" sorusuna cevap verir. Ancak Tora, "Tora"dır – yani kanun, yönerge, öğreti ve rehberliktir. Farklı bir soruya cevap verir: "Nasıl yaşamalıyız?" İşte Raşi bu nedenle, Tora'nın neden ilk mitsvayla başlamadığını merak etmektedir

Tora bir bilim kitabı değildir (Bereşit, bilimsel zihniyete ilham vermiş olmasına rağmen). Salt tarih de değildir (tarih de içeriyor olmasına rağmen). Tora, baştan sona, nasıl yaşamak gerektiğini öğreten nihai kitaptır.

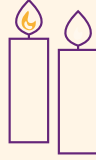
İçerdiği her şey – hem mitsvalar, hem de anlatılanlar, hatta Yaratılış'ın anlatımı bile – yalnız ve yalnız ahlaki ve manevi talimat sunmak amacıyla oradadır.

Tora, evrene dair en ulvi vizyonlardan gündelik yaşamın en ince ayrıntılarına kadar uzanarak, daima aynı soruların üzerine odaklanır: Ne yapmam gerekir? Nasıl yaşamalıyım? Nasıl bir insan olmalıyım? Peraşamız diğer tüm sorulardan önce sorulması gereken anahtar soruyla başlar. Başka bir deyişle, insan nedir?

Bereşit'te Tanrı'nın insanları "Kendi suretinde" yarattığını okuruz. Ancak Tanrı'nın herhangi bir sureti yoktur! Tanrı doğanın üstündedir ve onun kanunlarıyla kısıtlı değildir. Öyleyse bu ne anlama gelmektedir? Yaradan'ımızın bize özgür olma kabiliyeti (ve sorumluluğu) verdiği anlamına gelmektedir. Biz, yaratıcılığa, ahlaka ve değişime kabil olan yegâne varlıklarız. Şahsen de birer yaratıcı olmak üzere Tanrı'nın suretinde yaratılmışızdır.

Tora'nın seçim, özgürlük ve sorumluluk üzerine yaptığı vurgu, Yahudi düşüncesinin en ayırt edici özelliklerinden biridir. Ve Tora'nın açılış bölümü, Tanrı hakkında – ve insanlar hakkında – benzersiz bir anlatım sunmaktadır. Gelişme ve değişim yaratma kapasitesine sahibiz. Kendi yaşamlarımızı şekillendirmek konusunda özgürüz, ama aynı zamanda o özgürlükle neler yaptığımızdan da sorumluyuz. Hahamlarımız şöyle demişlerdir: *"İnsan neden en sonda yaratılmıştır? Ona, hak ettiği takdirde 'Tüm yaratılış senin için yapıldı', hak etmediği takdirde 'Tatarcık bile senden önce yaratıldı' demek için."*

Tora, Tanrı'nın insanlığa yönelttiği, yaratma işinde Tanrı'nın ortağı haline gelmesi için yüce bir çağrı olmaya devam etmektedir. İnsan bunu bir yandan özgürlük ve yaratıcılık, diğer yandan sorumluluk ve itidal yoluyla yapacaktır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. İnsan nedir? Bereşit bu soruyu nasıl cevaplamaktadır?
2. Tora'yı tarih veya bilim değil de, bir "öğreti" olarak görmek, Bereşit'i okuma şeklinizi nasıl değiştiriyor?
3. Sizce inanç daha çok güvenle mi, yoksa anlayışla mı ilgili olmalıdır? Neden?

Bir Ana Fikir

Bereşit'in ünlü başlangıcı, Tora'nın bir tarih veya bilim kitabı değil, yaşam için bir rehber olduğunu gösterir. Bize, insanın, bir yandan seçim yapma ve sorumluluk alma kabiliyeti, diğer yandan da yaratılışın şekillendirilmesine yardım etme gücü sayesinde, Tanrı'nın özgürlüğüne ortak olması gerektiğini öğretir.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Bereşit, Tanrı'nın evreni yaratmasıyla açılır. Tanrı altı günlük bir süreçte ışık ve karanlığı yaratır, gökleri sulardan ayırır, kara ve denizleri belirler, bitkileri yeşertir, zamanı belirlemeye yardımcı olacak gök cisimlerini konumlandırır, önce deniz yaratıklarını ve kuşları, ardından da diğer hayvanları ve insanları var eder. Altıncı günün sonunda Tanrı yedinci günü istirahat için kutsal kılar ve böylece Şabat'ı yaratır.

Tanrı insanı toprağın tozundan şekillendirir ve içine Tanrısal yaşamı üfler. Ardından, ilk kadın Hava'yı yaratarak onu Adam'ın kaburga kemiğinden şekillendirir. İkisi Gan Eden'de (Eden Bahçesi) karı-koca olarak yaşarlar ve uymaları gereken tek bir kural vardır: Bilgi Ağacı'ndan yememek.

Bir gün, yılan, Hava'yı kandırarak onu yasak meyveyi yemeye ikna eder. Hava bu meyveyi Adam'la da paylaşır. Bu itaatsizlik, dünyaya acı ve ölümü getirir ve Tanrı onları Gan Eden'den kovar. Hava iki oğul doğurur: Kayın ve Evel. Kısırcaılık duygusu, Kayın'ı, kardeşini öldürmeye sürükler ve Tanrı ceza olarak onu sürgüne yollar. Adam ve Hava'nın üçüncü oğulları Şet'in soyundan, onuncu nesilde Noah doğar. Tanrı'nın gitgide artan bir endişeyle izlediği yozlaşmış bir dünyada, Noah tek tsadik olarak kalır.

Peraşa Aktivitesi

Önce Göster, Sonra Açıkla

Bir kişi Duyurucu olarak seçilir. Görevi “Biri senin oyuncağını alıyor!” veya “Yemek istiyorsun, ama beklemen gerekiyor!” gibi durumları yüksek sesle duyurmaktır. Bir duyuru yapıldığında herkes yerinde dona kalır ve tepki olarak seçtiği davranışı sessizce canlandırır. Kimisi oradan uzaklaşıyor gibi yapabilir, kimisi kollarını kavuşturabilir, saatine tıklayabilir, gülümseyebilir veya omuz silkebilir. Ardından herkes tekrar harekete geçer ve yaptığı seçimi neden o şekilde gösterdiğini açıklar. Farklılık katmak için gülünç duyurular seçebilir ve oyuncuların işini biraz zorlaştırmak amacıyla durumları değiştirebilirsiniz.

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Yael’in Seçimi

Bir Cuma günü, saat öğle vaktini geçmişti. Aba (baba) üst katı elektrikli süpürgeyle temizliyordu. İma (anne) ise ünlü çikolatalı mini kurabiyelerinden taze bir partiyi soğutma tepsisine aktarıyordu. Şabat yaklaşmaktaydı ve tüm ev buram buram erimiş çikolata kokuyor, etrafa sıcak bir iyilik atmosferi hâkim oluyordu. Yael ayaklarının parmak uçlarında yükselmiş tepsiyi dikizliyordu. “İma,” dedi, “bir kurabiye yiyebilir miyim?”

“Henüz olmaz, tatlım” dedi İma. “Bunlar Şabat için. Kiduş yaptıktan sonra hepimiz ikişer tane yiyebiliriz.” Yael onaylayarak başını salladı. Ama off, kurabiyeler bu kadar lezzetli görünürken beklemek çok zordu. Yael’in karnı guruldadı. Mutfığa geri dönerek tekrar parmak uçlarında yükseldi. Elini uzattı, yaklaştı, daha da yaklaştı... Sonra durdu. Sanki zihni kendisiyle tartışıyor gibiydi. Kafasında her ikisi de Yael’inkine benzeyen iki farklı ses vardı. Biri “Henüz vakit gelmediğini biliyorum” diyordu. Diğer ses ise “Ama ben kurabiye şimdi yemek istiyorum!” diye bastırıyordu. Kurabiyelere sadece santimetreler kala eli havada öylece donup kaldı. İki farklı yöne çekiliyormuş gibi bir his vardı içinde! Tam o sırada Aba mutfığa girdi.

“Neler oluyor, Yael?”

“Gerçekten bir kurabiye istiyorum” dedi Yael yüzü kızarak. “Ama beklemem gerektiğini biliyorum.”

Aba gülümsedi. “Süper gücün kendini göstermeye başladı, desene!”

Yael gözlerini kırptırdı. “Hı?”

“Özgür irade” dedi Aba. “Hangi tür bir insan olmak istediğini seçme gücü. Bu kalbindeki bir kasa benzer. İyi bir tercihte bulunduğun her seferinde, özellikle de zor bir tercihse, daha da güçlenir.”

Yael kurabiyelere baktı. Sonra da Aba’ya baktı. Derin bir nefes alarak geri çekildi. “Pekâlâ. Bekleyeceğim.”

Aba onu çak yaparak tebrik etti. “İşte benim kızım!”

Daha sonra, Şabat kandilleri titrek alevleriyle yanarken, tüm aile sofraya oturdu. İma, Yael’e iki küçük, kusursuz kurabiye verdi.

“Bekledin,” dedi İma. “Seninle gurur duyuyorum.”

“Teşekkür ederim, İma. Bunlar şimdiye kadar yediğim en lezzetli kurabiyeler!” Yael, içinden erimiş çikolata sızan ılık kurabiyeden bir ısırık aldı. Çoğunlukla çikolata tadındaydı, ama biraz da zafer tadı vardı.

TORA İLE DİYALOG

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora’dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks’tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“... olsun (Bereşit)”

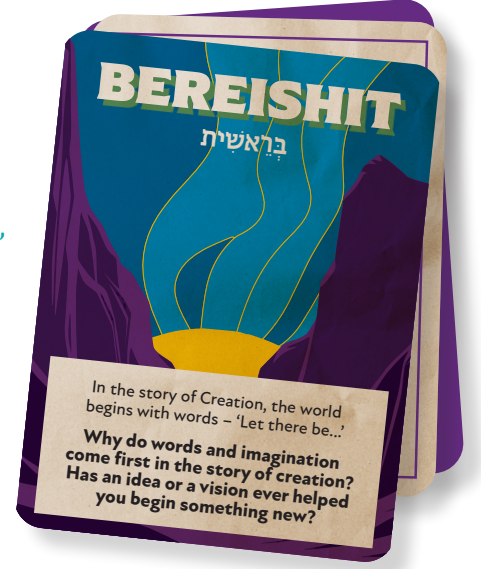
Yaratılış hikâyesinde Tanrı, dünyayı “... olsun” sözleriyle yaratır.

1. Sizce Yaratılış hikâyesinde neden ilk başta sözler ve planlama yer almaktadır?
2. Bir fikir veya vizyonun yeni bir şeye başlamanıza yardım ettiği bir örnek hiç oldu mu?

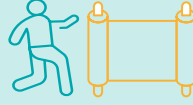
Rabi Sacks, Bereşit 1:3 açıklamalarında (Koren Sacks Humash'ta) buna bir cevap önerir:

“Gerçekte yaratıcı olan şey bilim veya teknolojinin kendisi değil, sözdür. Konuşabildiğimiz için düşünebilir ve böylece mevcut dünyadan farklı bir dünyayı zihnimizde canlandırarak planlayabiliriz. Yaratma eylemi, yaratıcı sözle, fikirle, vizyonla, hayalle başlar. Yaratırken ilk aşama, zihinde canlandırmaktır.”

• Kartlar ve Sohbet hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

ÖĞRENECEĞİZ VE YAPACAĞIZ

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

Geleceği İnşa Etmek

Tora'nın ilk mitsvası, “peru urvu” der: “Verimli olun ve çoğalın” (Bereşit 1:28). Rabi Sacks bize, ebeveynliğin, üzerimize alabileceğimiz en mukaddes sorumluluklardan biri olduğunu hatırlatır:

“Yahudi bir ebeveyn olmak, tıpkı Tanrı'nın, evlatlarına, yani bize, yer açması gibi, çocuğunuza yer açmaktır.”

Bu mitsva, ailenin önemini göstermektedir. Konusu dünyaya çocuklar getirmektir. Ancak aynı zamanda geleceği şekillendirmek, başkalarına yer açmak ve Tanrı'nın bizim için yaptığı gibi, sevgi, inanç ve Tora değerlerini aktarmakla da ilgilidir.

PRATİK KONUŞALIM

Ne Yaratacaksınız?

Tora, Yaratılış hikâyesiyle açılmakta, sonra bize bu süreci devam ettirmemiz çağrısında bulunmaktadır. Her yeni yaşam ve başkalarına yer açmayı amaçlayan her eylem, bu ilk mitsvayı yerine getirmenin bir parçasıdır. Bu yüzden kendinize sorun: Her tercih anında ne söylemeli, nasıl cevap vermeli ve zamanınızı nasıl kullanmalısınız? Durun ve bir değerlendirmede

bulunun: Acaba Tanrı'nın suretinde yaratılmış biri gibi davranıyor muyum? Yaşamak istediğim türden bir yaşamı şekillendiriyor muyum?

"Şeyleri yaratmak nispeten kolaydır, ilişkileri yaratmaksa zordur."

– Rabi Sacks

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Bir kardeşinize yardım edin, bir şeyi arkadaşınızla paylaşın v3eya başkasına sıranızı verin; böylece bu mitsvanın ruhunu pratiğe dökmüş olursunuz. Başka birine yer açtığınız her seferde, Yaratılış eylemini devam ettirmiş olursunuz.

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Hâlihazırda inşa etmekte olduğunuz "dünyaları", dostlukları, projeleri, ekipleri veya önemseydiğiniz fikirleri düşünün.

Kendinize sorun: Hayatı başkaları için daha iyi hale getirecek bir şey yaratıyor muyum?

RABÎ SACKS EŞLİĞİNDE BİR PASUĞU DERİNLEMESİNE İNCELEYELİM

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

"Ama ona hükmedebilirsin... (Bereşit 4:7)

KATMAN 1: TORA NİN METNİNE BAK

אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה
תקטל בו

KATMAN 2: RABI SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

"İyi davranırsan yükselecek değil misin? Fakat iyi davranmazsan, günah kapıda çömelmiş bekliyor. Seni arzuluyor, ama ona hükmedebilirsin."

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Tanrı, Kayın'e, öfke gibi güçlü duygular hissettiğimizde bile buna direnme kabiliyetimiz olduğunu söyler. Bu duyguların bize hükmetmesine izin verebiliriz, ya da onların efendisi olabiliriz. Duygular kendi başlarına yanlış değildir; insan olmanın bir parçasıdır. Burada bize meydan okuyan nokta, yapılan her tercihin ne tür bir insan olacağımızı şekillendirdiği bilinciyle, hangi dürtülere uygun hareket edip hangilerine direnmek gerektiğine karar vermektir. Bu pasuk, Tanrı'nın, sunusu kabul edilmeyen ve şu anda içi öfkeyle tutuşan Kayın'e verdiği cevaptır. Ama Tanrı, Kayın'i ne cezalandırmakta, ne de utandırmaktadır. Sadece ona bir tercih sunmaktadır.

KATMAN 4: RABI SACKS IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“Günah kapıda çömelmiş bekliyor... ama ona hükmedebilirsin. Bu, en kişisel düzeydeki ahlaki sorumluluğumuzu ifade eder. Çağdaş sinirbilimi bunu amigdala ve prefrontal korteks arasındaki bir savaş olarak tanımlıyor olabilir; ama Rabi Sacks bize şunu hatırlatır: Bu konu sadece biyolojiden ibaret değildir. Tercih meselesidir. Değerler meselesidir. Kim olmaya karar verdiğimizle ilgilidir.

Amigdala, beynin korku ve öfke gibi duygular için alarm sistemidir. Prefrontal korteks ise, tüm bedenimizin kontrol merkezidir. Düşünmemize, plan yapmamıza ve akıllı tercihlerde bulunmamıza yardım eder.

Rabi Sacks’a göre, Kayın’ın içinde bulunduğu bu an, insan olmanın özünde ne anlama geldiğini açığa çıkarmaktadır:

- Çaresiz değiliz.
- Duygularımız güçlüdür, fakat bizi kontrol etmekte değildir.
- İçgüdülerimizi göz ardı ederek değil, ama onlarla ne yapacağımıza karar vererek onların efendisi haline gelebiliriz.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora’daki diğer örneklerle ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Sizce Tanrı neden Kayın’i rahatlatmak yerine ona bir sınav sunmaktadır?

Öfkeli olduğunuz, ama yine de doğru seçimi yaptığınız bir an aklınıza geliyor mu? Bunu yapmanıza ne yardımcı olmuştu?

- “Tanrı’nın suretinde yapılmış” (Bereşit 1:27) olmakla “ona hükmedebilirsin” (Bereşit 4:7) arasındaki bağlantı nedir?
- Eğer daha çok insan tercihlerinin gerçekten de bir fark yarattığına inansaydı, toplum nasıl bir değişim yaşardı?

- **Koren Sacks Humash** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks’ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks’ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy’nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy’yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel’in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi’ne teşekkürlerimizle.